

Colegiul Național Nicu Gane

Germania Nazistă

Sava Ioan

XI C

Cuprins

Introducere

Consolidarea puterii

Politica socială

Politica economică

Al Doilea Război Mondial

Consecințe

Organizarea celui de-al Treilea Reich

Bibliografie

Introducere

Germania nazistă, Germania național-socialistă, Germania hitleristă, Germania fascistă și al Treilea Reich (al Treilea Imperiu, **Imperiul German 1933-1945**) desemnează statul german în perioada anilor 1933 - 1945, când țara a stat sub controlul ferm al partidului totalitar nazist NSDAP - Partidului Muncitoresc German Național-Socialist - și a fost condusă de regimul dictatorial al liderului nazist, Adolf Hitler, denumit de germani, în acea perioadă, „der Führer”, în traducere „Conducătorul”.

„Al Treilea Reich” este traducerea termenului german Drittes Reich și este folosit ca sinonim pentru Germania nazistă. Termenul se referă mai mult la statul nazist și guvernarea lui monopartită decât la țara și poporul ei. Termenul a fost folosit pentru prima oară în 1922, ca titlu de carte, de către scriitorul conservator Arthur Moeller van den Bruck. A fost adoptat de propaganda nazistă, care considera Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană ca primul Reich, Imperiul German dintre anii 1871-1918 ca pe cel de-al doilea, și propriul lor regim ca pe cel de-al treilea. Numerotare a fost făcută și pentru a sugera reînțoarcerea la vechea glorie germană, odată cu abolirea Republicii de la Weimar din 1919-1933. Cucerirea puterii de către naziști a fost un proces complex.

Cel de-al Treilea Reich s-a supranumit „Reich-ul milenar” (sau „Reich-ul de o mie de ani”), întrucât conducătorii naziști voiau astfel să propage ideea că ideologia și puterea nazistă sunt invincibile, vor dura chiar și 1000 de ani, aidoma Sfântului Imperiu Roman (Imperiul romano-german). Partidul nazist (NSDAP) a combinat simbolurile tradiționale germane cu simbolurile naziste în încercarea de a forța percepția că toate erau identice. Astfel, Partidul nazist a folosit termenul de „Al Treilea Reich” sau „Reich-ul milenar” pentru a face legătura dintre așa-numitul trecut glorios și viitorul, care se sugera că urma să fie, de asemeni, glorios. În momentele sale de glorie, cel de-al Treilea Reich controla cea mai mare parte a Europei. Totuși, din cauza înfrângerilor suferite, în 1944, pe Frontul de Răsărit, din partea Uniunii Sovietice, și pe Frontul de Vest, din

partea aliaților anglo-americi, în Al Doilea Război Mondial, „Reich-ul milenar” nu a rezistat decât 12 ani, din 1933 până în 1945. Datorită acestei durate scurte, unii istorici numesc Germania nazistă și „Reich-ul de 12 ani”. Există dovezi că Hitler nu agreea denumirea Drittes Reich, datorită faptului că ar fi sugerat o poziție inferioară predecesorilor săi.

Pe durata celor 12 ani cât au fost la putere, naziștii au trimis armate importante de-a lungul și de-a latul Europei continentale, excepție făcând Elveția, Spania, Portugalia, Andora, Vaticanul, Suedia și zonele din preajma Munților Urali. Acțiunile belicoase au avut menirea creării Germaniei Mari, cu capitala la Berlin, redenumită Welthauptstadt Germania („Germania, capitala lumii”). Noua Germanie urma să cuprindă între granițele ei pe toți aparținătorii la Herrenrasse (cetățenii de origine germană „pură”). Această politică s-a soldat prin exterminarea a aproximativ 11 milioane de oameni de diverse etnii și categorii social-politice: evrei, rromi, opozanți politici (liberali, comuniști ș.a.), marginalizați ai societății (handicapați, homosexuali), În plus, zeci de milioane de combatanți și civili din zonele de lupte au căzut victime ale războiului declanșat și purtat de naziști.

În România, Germania și alte state de azi folosirea simbolurilor naziste, printre care svastica (crucea încârligată), este interzisă prin lege (cu unele excepții).

Consolidarea puterii

Noul guvern a instaurat dictatura hitleristă, luând o serie de măsuri într-o succesiune rapidă (vezi *Gleichschaltung* pentru detalii). La 27 februarie 1933 Hermann Göring a înscenat incendierea Reichstag-ului, acțiune care a fost urmată imediat de Decretul Incendiului Reichstag-ului, care abroga dreptul „*habeas corpus*” precum și alte legi și drepturi cetățenești. O consolidare mai mare a puterii a fost actul *Gesetz über den Neuaufbau des Reichs* (Legea pentru reconstruirea Reich-ului) de la 30 ianuarie 1934. Acest act a schimbat Germania „Republicii de la Weimar”, care era un stat federal puternic descentralizat, într-un stat centralizat. Au fost desființate

parlamentele statelor federației, transferând drepturile suverane ale poporului guvernului central; administrațiile statelor federale au fost puse sub controlul administrației centrale. Ultimul act administrativ care a transformat, practic, peste noapte, Germania într-o dictatură, a fost *Ermächtigungsgesetz* (Legea împuternicirii), emisă în martie 1934. Aceasta dădea cancelarului Germaniei aceleași puteri legislative ca și cele ale Reichstag-ului, proclamând că șeful guvernului poate aproba amendamente la constituție în mod arbitrar, și asigurându-i cancelarului puteri speciale în caz de urgență, care suspendau practic toate libertățile civile și transformau Germania într-o țară cu un sigur partid politic.

La moartea președintelui Hindenburg, la 2 august 1934, parlamentul dominat de naziști a unit funcțiile oficiale de *Reichspräsident* (președintele Reich-ului) și *Reichskanzler* (cancelar, prim-ministru) într-una singură, și l-a învestit pe Hitler cu noul titlu de *Führer und Reichskanzler* (conducător și cancelar al Reich-ului).

„Norddeutscher Bund” (Liga nord-germană) steagul din 1867 până în 1935 (interzis de naziști ca fiind "reacționar")

Doar armata a rămas independentă de controlul nazist. Membrii organizației paramilitare *Sturmabteilung*, prescurtat *SA* ("Cămășile brune"), au așteptat să obțină poziții dominante în noua configurație a puterii. Dorind să păstreze relațiile bune cu armata, Hitler a inițiat, în noaptea de 30 iunie 1934, așa-zisa Noapte a cuțitelor lungi, o acțiune de epurare a liderilor *SA* ca și a altor inamici politici, acțiune dusă la îndeplinire de o altă structură de elită a naziștilor, *SS*-ul. La scurt timp după aceasta, comandanții forțelor armate regulate au jurat credință noului stăpân al Germaniei.

Înființarea unei forțe polițienești acționând în afara autorității civile, *Gestapo* (prescurtare de la *Geheime Staatspolizei*, poliția secretă de stat), a pus în lumină tactica naziștilor de a folosi mijloace de forță pentru a controla direct societatea germană. Luând exemplul epurărilor staliniste, această structură a „descoperit” peste 100.000 de "spioni" și de "trădători", toți fiind din rândul criticilor regimului și al disidenților. Cei mai mulți germani de rând, mulțumiți de creșterea economică și de standardul de viață îmbunătățit, au rămas tăcuți și supuși. Dar mulți oponenți politici,

Îndeosebi comuniști și socialiști, au fost pârâți de turnătorii omniprezenți, apoi încarcerați în închisori și lagăre, unde au fost maltratați, mulți dintre ei fiind chiar torturați și uciși. Numărul victimelor politice ucise sau dispărute în primii ani ai regimului nazist este estimat la mai multe zeci de mii.

Politica socială

Regimul nazist a fost caracterizat prin controlul politic al fiecărui aspect al societății cu scopul atingerii "purității rasiale", sociale și culturale a „arianului”, a „nordicului”. Artă abstractă și artă de avangardă au fost scoase din muzee și expuse în manifestări speciale drept *entartete Kunst* („artă degenerată”), fiind ridiculizată. Însă mulțimile care vizitau aceste expoziții de „artă decadentă” eclipsau de multe ori pe cei care se duceau la expozițiile de artă oficială. Un exemplu notabil a fost în ziua de 31 martie 1937, când o mulțime uriașă a stat la rând să vadă o expoziție de „artă degenerată” în München, în timp ce la expoziția oficială, unde erau puse pe simeze 900 de lucrări aprobate personal de Hitler, a venit doar un grup mic de persoane lipsite de entuziasm.

Naziștii și-au atins scopurile prin persecutarea și uciderea celor considerați impuri, principalele ținte fiind evreii, romii, martorii lui Iehova și homosexualii.

Prin legile de la Nürnberg din 1935, evreilor germani li s-a anulat cetățenia germană și li s-a interzis să mai ocupe funcții în instituțiile statului. Cei mai mulți evrei germani angajați și-au pierdut slujbele, locurile lor de muncă fiind luate de șomerii considerați corespunzători din punct de vedere etnic-rasial („arieni”). La 9 noiembrie 1938 naziștii s-au dat la un pogrom împotriva evreilor, acțiunea organizată pe plan național fiind denumită *Kristallnacht* (noaptea de cristal). S-a folosit acest nume deoarece numeroasele geamuri și vitrine sparte făceau ca străzile să pară acoperite cu cristal. Actualmente, pentru acest act nazist samavolnic se folosește denumirea *Pogromnacht* - noaptea pogromului. Drept consecință a situației create, peste 200.000 de evrei au fost nevoiți să

părăsească Germania până în septembrie 1939, proprietățile fiindu-le confiscate de statul nazist.

Naziștii au inițiat și alte programe de exterminare a membrilor „slabi” sau „nepotriviți” din populația germană. Este vorba de programul de eutanasiere T-4, în timpul desfășurării căruia au fost uciși zeci de mii de germani handicapați și bolnavi incurabili. Această măsură criminală a fost luată în cadrul eforturilor de „menținere a purității rasei superioare germane” (*Herrenvolk*), după cum spuneau propagandiștii naziști. Tehnicile de asasinare în masă experimentate în timpul acestei perioade au fost aplicate, mai târziu, și în lagărele de exterminare, culminând în ferocitate și brutalitate la holocaust și alte crime împotriva umanității. Tot ca urmare a legilor din 1933, peste 400.000 de persoane considerate ca având defecte genetice, o gamă care acoperea bolile începând de la cele mintale și până la alcoolism, au fost supuse sterilizării obligatorii.

Cercetări de dată recentă au arătat că naziștii s-au bucurat de sprijinul populației până târziu, spre sfârșitul războiului, în principal datorită programelor de asistență socială.

Politica economică

Atunci când naziștii au ajuns la putere, cea mai presantă problemă era rata șomajului foarte ridicată, (peste 40%). Conducerea economică a statului a fost dată pentru început unui bancher foarte respectat, Hjalmar Schacht. Sub conducerea sa a fost schițată o nouă politică economică pentru ridicarea națiunii.

Unele dintre primele măsuri luate a fost desființarea sindicatelor și impunerea controlului salariilor.

Guvernul a început să crească masa monetară prin creșterea masivă a deficitului bugetar. Însă, în același timp, guvernul a impus o rată a dobânzii de maxim 4,5 %, creând o acumulare masivă în fonduri de împrumut. Situația a fost rezolvată prin crearea unor companii-fantomă care plăteau pentru bunuri cu obligațiuni. Cea mai

faimoasă dintre acestea a fost compania MEFO, iar obligațiunile folosite ca monedă au devenit cunoscute drept „chitanțe mefo”. Deși s-a promis că aceste obligațiuni vor putea fi schimbate pe bani reali, în acest fel, prăbușirea fondurilor a fost amânată până după prăbușirea Reich-ului. Aceste manevre financiare complicate au fost folosite pentru ascunderea cheltuielilor militare care încălcau Tratatul de la Versailles.

În mod normal, efectele controlului prețurilor combinat cu o mare creștere a masei monetare ar fi trebuit să ducă la dezvoltarea pieței negre, dar pedepsele foarte aspre (infractorii fiind trimiși în lagăre de concentrare sau împușcați pe loc) au împiedicat apariția fenomenului. Măsurile represive au ținut, de asemenea, volatilitatea scăzută, reducând presiunea inflaționistă. Noua politică economică a redus importurile pentru bunurile de larg consum și s-a concentrat pe producția de export. Comerțul exterior a fost redus până la aproximativ o treime din nivelul atins în 1929 pe toată durata perioadei naziste. Controlul asupra valutelor străine a fost extins, ducând la supraevaluarea mărcii germane. Acestea s-au dovedit soluții salvatoare în scăderea hotărâtoare a șomajului.

Industria a rămas, în cea mai mare parte, nenaționalizată, iar interesul pentru afaceri a rămas, în continuare, motivat de obținerea profiturilor. Industria a fost, însă, obligată să folosească strict cote de aprovizionare și resurse materiale locale. Toate aceste reglementări erau hotărâte de comitete administrative compuse din funcționari ai statului și reprezentanți ai sectorului privat. Concurența era limitată atâta vreme cât marile companii erau organizate în comitetele administrative sus-numite în carteluri. S-au făcut naționalizări selective ale întreprinderilor care refuzau să se supună noilor reglementări. Băncile care fuseseră naționalizate în „Republica de la Weimar” au fost retrocedate foștilor proprietari, fiecare comitet administrativ având ca membru și o bancă care finanța întreaga organizație.

Economia germană a trecut, mai târziu, sub conducerea lui Hermann Göring, când, la 18 octombrie 1936, Reichstag-ul a anunțat începerea unui plan cincinal pentru a pune economia germană pe o bază necesară producției de război. Planul cincinal s-a terminat, din punct de vedere teoretic, în 1940, dar, din acest moment, Göring și-a făcut o importantă bază a puterii din prerogativa sa de „conducător al planului cincinal”, care a condus, efectiv, economia și problemele producției.

Sub conducerea lui Fritz Todt s-a derulat și un proiect masiv de lucrări publice, rivalizând cu New Deal-ul, atât în scop, cât și în amploare, cea mai importantă realizare fiind rețeaua de autostrăzi. Odată ce a fost pusă pe picioare, uriașa organizație pe care a creat-o Todt a fost folosită pentru construirea de buncăre, adăposturi subterane și tranșee în toată Europa. O altă latură a noii economii germane a reprezentat-o producția pentru o reînarmare masivă, având

ca scop creșterea armatei de la un efectiv de 100.000 soldați până la câteva milioane.

În 1942 cheltuielile de război sporite și moartea lui Todt au dus la trecerea la completă economie de comandă, sub controlul lui Albert Speer.

Al Doilea Război Mondial

În 1939 acțiunile germane au dus la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial în Europa. Polonia, Franța, Danemarca, Norvegia, Belgia și Olanda au fost invadate. La început, Anglia nu a putut face mult pentru a-i ajuta aliații europeni, iar Germania a supus Marea Britanie unui bombardament aerian intens pe durata bătăliei Angliei. După invadarea Greciei și a nordului Africii, Germania a atacat Uniunea Sovietică, în 1941, și a declarat război și SUA, după atacul japonez asupra bazei navale de la Pearl Harbor, Hawaii, din același an.

Persecutarea minorităților a continuat atât în Germania, cât și în teritoriile ocupate sau dependente. Din 1941 evreilor li s-a impus purtarea în public a unui ecuson cu steaua lui David pe fond galben cusut pe haine. Evreii au fost mutați, în majoritate, în ghetouri, unde au fost izolați de restul populației. În ianuarie 1942, la Conferința de la Wannsee, sub conducerea lui Reinhard Heydrich, a fost schițată așa-zisa „Soluția finală a problemei evreiești” (*Endlösung der Judenfrage*) din Europa. Din acest moment până la terminarea războiului, aproximativ șase milioane de evrei, dar și alții (homosexuali, slavi, prizonieri politici), au fost exterminați în mod sistematic, și peste zece milioane de oameni au fost reduși cu forța la starea de sclavi. Acest genocid este denumit Holocaust, iar în limba ebraică *Șoa*. Germanii foloseau termenul eufemistic *Endlösung* — „soluție finală”. Mii de oameni erau transportați zilnic în lagărele de exterminare (supranumite și „fabricile morții”)

sau în lagărele de concentrare (*Konzentrationslager*, abreviat oficial *KL* și postbelic *KZ*, pronunțat ca-țet). Lagărele de concentrare (unele dintre ele foste centre de detenție transformate, mai apoi, în uzine pentru uciderea în masă) aveau facilități pentru exploatarea muncii de sclavi a întemnițaților și pentru asasinarea condamnaților și distrugerea rămășițelor lor. Intenția a fost, mai întâi, internarea în lagărele de concentrare, de unde internații urmau să fie mutați și uciși în lagărele de exterminare din Răsărit (Polonia ș.a.).

În paralel cu Holocaustul, nașiștii au dus o politică dură de cucerire, colonizare și exploatare a teritoriilor capturate de la Uniunea Sovietică și de la Polonia și a populației lor slave, ca parte a *Generalplan Ost* (Planul General pentru Est). Conform estimărilor, 20 de milioane de civili sovietici, 3 milioane de polonezi ne-evrei și 7 milioane de soldați ai Armatei Roșii au fost uciși în ceea ce rușii au numit Marele război pentru apărarea Patriei. Planul nazist era să extindă *Lebensraum* („spațiul vital”) german spre est, dar pretextul lor oficial era acela al apărării civilizației occidentale împotriva bolșevismului.

Începând cu februarie 1943, după victoria de la Stalingrad, sovieticii au început o puternică contraofensivă împotriva armatelor germane, obținând, în luna iulie, o altă izbândă răsunătoare în bătălia de tancuri de la Kursk-Oriol. Până în februarie 1944, armatele naziste au fost forțate să se retragă spre vest, până la fosta graniță a Poloniei, dând speranțe că războiul se va termina curând. Aliații au deschis, în cele din urmă, un al doilea front în Normandia, în iunie 1944, dar sovieticii reușiseră deja să întoarcă soarta războiului împotriva nașiștilor, în principal, datorită eforturilor lor umane, cu numai aproximativ 5 - 15 % din materialele de aprovizionare venite din vest. Trupele sovietice care avansau spre vest au făcut joncțiunea cu cele ale aliaților lor occidentali pe fluviul Elba la 26 aprilie 1945, în dreptul localității Torgau.

La 30 aprilie 1945, după ce sovieticii pătrunseseră până în centrul capitalei Berlin, Hitler s-a sinucis. În perioada 4 - 8 mai 1945, forțele armate germane s-au predat necondiționat. Acesta a fost sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa și, odată cu crearea Comisiei Aliate de Control, la 5 iunie 1945, cele patru Puteri Aliate „și-au asumat suprema autoritate în ceea ce privește Germania” (Declarația cu privire la înfrângerea Germaniei, Departamentul de Stat al SUA, Seria "Tratate și alte acte internaționale" nr. 1520).

Consecințe

Puterile victorioase au împărțit Germania, mai întâi, în 4 zone de ocupație. La Conferința de la Potsdam, granițele germane din zona sovietică de ocupație au fost mutate către vest, cea mai mare parte a teritoriului fiind dată Poloniei, ca o compensație pentru pierderea teritoriilor răsăritene poloneze în favoarea Uniunii Sovietice. Aproximativ jumătate din Prusia Orientală germană a fost anexată de către URSS, zonă numită în zilele noastre Kaliningrad. Exodul germanilor din Europa Răsăriteană, care a fost inițiat de Pactul Molotov-Ribbentrop, a fost terminat după război, când, practic, toți germanii din Europa Centrală au fost "reșezați" (alungați) la vest de linia Oder-Neisse, mutare care a afectat aproximativ 17 milioane de etnici germani. Zonele de ocupație franceză, americană și engleză au devenit mai târziu Germania de Vest, în timp ce zona sovietică a devenit Germania Răsăriteană comunistă. Germania de Vest s-a refăcut din punct de vedere economic până la sfârșitul anilor '60, proces denumit *Wirtschaftswunder* - "miracol economic", în principal, datorită ajutorului economic american primit prin Planul Marshall, în timp ce Estul s-a refăcut mai încet sub comunism, în mare parte, datorită reparațiilor de război plătite Uniunii Sovietice și ca efect al economiei planificate centralizate.

După război, mai mulți lideri naziști care au supraviețuit războiului au fost puși sub acuzare de Tribunalul Aliat la Procesele de la Nürnberg, pentru crime împotriva umanității. O mică parte dintre ei au fost condamnați la moarte și au fost executați, dar cei mai mulți au fost eliberați după cel mult 10 ani de închisoare, invocându-se motive medicale sau vârsta înaintată. În anii '60, '70 și '80 s-au făcut mai multe eforturi în Germania de Vest pentru judecarea celor care s-au făcut direct responsabili de crime împotriva umanității (de exemplu: Procesele de la Auschwitz). Cu toate acestea, mulți dintre cei care nu au fost printre conducătorii importanți au continuat să trăiască nestingheriți în toată această perioadă și mai târziu, în timp ce alții au reușit să fugă și să se ascundă în alte țări.

În toate statele europene în care au existat mișcări fasciste s-au luat măsuri legale pentru pedepsirea membrilor fostelor partide naziste sau fasciste. Totuși, unii dintre foștii conducători naziști au găsit mijloace de a se adapta noilor circumstanțe.

Copiii naziștilor, cei născuți în teritoriile ocupate de armata nazistă și care au avut ca tați soldați germani, inclusiv copiii Lebensborn, au fost uneori victimele diverselor represalii necontrolate, neoficiale.

Organizarea celui de-al Treilea Reich

Conducătorii Germaniei naziste au creat un număr mare de organizații pentru a-i ajuta să rămână la putere. Au reînarmat și au întărit armata, au pus la punct un aparat al securității statului extrem de puternic și și-au creat propria armată a partidului, Waffen SS.

Numind în diferite poziții din guvern numai membri ai partidului nazist NSDAP, până în 1933, guvernul german și partidul nazist au devenit, practic, una și aceeași organizație. Până în 1938, prin intermediul politicii de *Gleichschaltung*, instituțiile politice și administrative locale și-au pierdut orice putere și au fost subordonate liderilor naziști, cunoscuți sub numele de *Gauleiter* (aceștia erau liderii provinciilor, în germană *Gau*, conform noii împărțiri administrativ-teritoriale).

Organizarea statului nazist, așa cum a fost în 1944, se prezenta astfel:

Șeful statului și al guvernului

- Führer und Reichskanzler - Adolf Hitler

Guvernul și autoritățile federale

- Biroul Cancelariei Reich-ului condus de Hans Lammers
- Biroul Cancelariei Partidului condus de Martin Bormann
- Biroul Cancelariei Prezidențiale condus de Otto Meissner)
- Consiliul cabinetului privat condus de Konstantin von Neurath
 - Cancelaria führerului condusă de (Philip Bouhler)

Demnitățile publice ale Reich-ului

- Conducătorul planului cincinal - Hermann Göring
- Inspectorul silvic principal al Reich-ului - Hermann Göring
 - Inspectorul autostrăzilor
 - Președintele Băncii Reich-ului
 - Conducătorul Tineretului Reich-ului
 - Conducătorul Trezoreriei Reich-ului
- Inspectorul general al Capitoliului Reich-ului
- Consilierul pentru Capitoliul Mișcării (München)

Miniștri ai Reich-ului

- Ministrul de externe al Reich-ului - Joachim von Ribbentrop
- Ministrul de interne al Reich-ului - Wilhelm Frick, Heinrich Himmler
- Ministrul Reich-ului pentru culturalizarea publică și propagandă - Joseph Goebbels
 - Ministrul aviației Reich-ului - Hermann Göring
 - Ministrul Finațelor Reich-ului - Lutz Schwerin von Krosigk
 - Ministrul Justiției Reich-ului - Franz Schlegelberger
 - Ministrul economiei Reich-ului - Walther Funk
- Ministrul Reich-ului pentru alimentație și agricultură - Walther Darre
 - Ministrul muncii din Reich - Franz Seldte
- Ministrul Reich-ului pentru știință, educație și instrucție publică - Bernhard Rust
 - Ministrul Reich-ului pentru afaceri religioase - Hanns Kerrl
 - Ministrul Transporturilor Reich-ului - Julius Dorpmüller
 - Ministrul poștei Reich-ului - Wilhelm Ohnesorge

- Ministrul Reich-ului pentru arme, muniții și armament - Fritz Todt, Albert Speer
- Ministru fără portofoliu al Reich-ului - Konstantin von Neurath, Hans Frank, Hjalmar Schacht, Arthur Seyss-Inquart

Bibliografie

<https://ro.wikipedia.org/wiki/>

<https://www.historia.ro/>

<http://www.istoric.ro>

<http://magazinistoric.ro/>